

Wiadomości Ziemiańskie

Silva Rerum

Warszawa

Numer 56, zima 2013 r.

ISSN 1641-4500

W numerze:

1% Podatku Dochodowego na rzecz PTZ	2
AKTUALNOŚCI	
Maciej Obrębski, <i>W trosce o nasze prawa</i>	2
Marek Łoś, <i>O protokołach przejęcia majątków na cele reformy rolnej</i>	3
Z NASZEJ PRZESZŁOŚCI	
Elżbieta Walewska, <i>Wigilia 1950 r.</i>	6
Zofia Zielińska, <i>Za co dziękujemy wznosząc Świątynię Opatrzności Bożej?</i>	8
Izabela Broszkowska, <i>90-ta rocznica sprowadzenia zwłok Andrzeja Zamoyskiego, twórcy pierwszego Towarzystwa Rolniczego w Polsce</i>	12
Piotr Szymon Łoś, <i>Ziemiaństwo powiatu radzyńskiego w XIX i pierwszej połowie XX wieku</i>	14
ZIEMIAŃSKIE BIOGRAFIE	
Piotr Szymon Łoś, <i>Adam i Jadwiga Czartoryscy</i>	39
Elżbieta Sobieszczańska, <i>Róża Józefa Sobieszczańska z Janiszewskich</i>	44
WYDARZENIA, SESJE, WYSTAWY	
Wystawa poświęcona Dezyderemu Chłapowskiemu.....	58
Ziemiańskie podczas okupacji niemieckiej.....	58
Tablica w Milejowie upamiętniająca wybitne osoby zamordowanych w czasie II wojny światowej.....	59
Wystawa plenerowa poświęcona Adamowi Kozłowieckiemu.....	59
Wystawa – Tadeusz Wolski – życie pisane odmianami zbóż.....	59
Międzynarodowa konferencja: 600 lat Unii Horodelskiej.....	61
Debata polsko-litewska o Zaręczeniu Wzajemnym Obojga Narodów.....	63
INFORMACJE I PORADY PRAWNE	
Maciej Obrębski radzi	64
WYPRAWY SENTYMENTALNE	
Roman Bisping, <i>Śladami ordynatów Bispingów</i>	65
Z ŻYCIA PTZ	
Dożynki Jasnogórskie z udziałem delegacji PTZ	68
Pielgrzymka do Świątyni Opatrzności Bożej	68
Oddział Warszawski.....	70
Oddział Wielkopolski.....	71
ODESZLI	
Zygmunt Rakowiecki	74
Teresa Jornatowska Czarnecka	76
Maria Ślaska	77
PUBLIKACJE	77
OFERTA DLA CZYTELNIKÓW	
Kulig.....	80
Bal.....	81

Maciej Obrębski

W TROSCE O NASZE PRAWA

Odpowiedź Rzecznika Praw Obywatelskich na wniosek o skierowanie pytania do Trybunału Konstytucyjnego

Polskie Towarzystwo Ziemiańskie zwróciło się do Rzecznika Praw Obywatelskich o skierowanie zapytania do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności art. 56 ust. 2 Ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa z Konstytucją. Nadmienić należy, iż ww. przepis stanowi, iż nieruchomość, co do której toczy się postępowanie w związku z zarzutem o sprzeczne z prawem przejęcie na rzecz Skarbu Państwa, nie może być sprzedana przed zakończeniem postępowania. Taki zapis w sposób nieuprawniony faworyzuje byłych właścicieli nieruchomości ziemskich lub ich spadkobierców, którzy wystąpili na drogę postępowania sądowego lub na drogę administracyjną w stosunku do tych, którzy z powodu przeszkód materialnych (np. wysokość wpisu sądowego) lub formalnych (np. nieuregulowane sprawy spadkowe) nie mogli podjąć takich kroków.

RPO odmówił jednak skierowania pytania do TK, mimo istnienia tak rażącej niesprawiedliwości. W uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia wskazał, iż byli właściciele mieli wystarczający okres czasu na podjęcie kroków prawnych, a rozszerzenie zakazu stanowiłoby pogwałcenie prawa własności przysługującego ANR. Jak Rzecznik podkreślił, „Naginanie zasad gospodarowania mieniem publicznym, aby wyrównać szanse obywateli, którzy wykazują odmiennie zaangażowanie w ochronę swoich praw, byłoby w tym przypadku, jeśli nie faworyzowaniem, to przynajmniej nieuzasadnionym gratyfikowaniem osób przejawiających bierną postawę”.

Należy mieć na uwadze, iż ww. stanowisko oznacza, iż np. niezakończenie na czas postępowań spadkowych, uniemożliwi spadkobiercom byłych właścicieli skorzystanie z prawa pierwszeństwa nabycia.

Dwór Kotarbińskich w Jadowie

w Nadliwiu i Rybieniu. Ponadto, do dóbr łochowskich należało znane podwarszawskie letnisko Urle, które już na początku XX wieku nabrało charakteru letniskowego i cieszyło się popularnością wśród inteligencji warszawskiej. Eryk Kurnatowski z żoną Elżbietą zainwestowali spore pieniądze w rozwój Urli. W szybkim tempie powstały wille: „Zofia”, „Polanka”, „Ursus”, „Różanka”, restauracja „Nadliwczanka” z kawiarnią i dansingiem, korty tenisowe, wypożyczalnia kajaków. W centrum osady wybudowali Dom Ludowy, który stał się ośrodkiem życia kulturalnego i towarzyskiego okolicy. Urządzone przez Kurnatowskiego polowania na bażanty i kuropatwy, cieszyły się dobrą sławą, gromadziły nie tylko ziemiaństwo, ale i elity polityczne, wojskowe i intelektualne. Bywali na nich m.in. prezydent I. Mościcki czy marszałek E. Rydz-Śmigły, ciepło mówił o nich również Jan Zamojski (1912-2002), ostatni – XVI ordynat zamojski. W 1926 roku Urle stały się siedzibą burmistrza, miały więc status miasteczka; planowano, iż będą letniskiem znanym nie tylko w Polsce, ale i w Europie. Plany przekreśliła II wojna św.

Dobra Jadowsko-Łochowskie: kilkanaście folwarków, lasy i zakłady przemysłowe, były w okresie przedwojennym motorem rozwoju Łochowa i okolic.

Pamiętką po tamtych czasach są nieliczne zabytkowe budynki folwarczne oraz dziewiętnastowieczny pałac Kurnatowskich. Jeden z siedleckich przedsiębiorców przywrócił mu życie, odnawiając pieczęłowicie i urządzając w nim centrum konferencyjne. Dziś pałac, choć ma innego właściciela, jest znów w jakimś sensie centrum życia Łochowa.

Lelewelowie z Woli Cygowskiej

W Woli Cygowskiej mieszkał Prot Adam Jacek Lelewel (1790-1880), rodzony brat wielkiego historyka Joachima Lelewela. Adiutant gen. J.H. Dąbrowskiego, miejscowy pozytywista, gospodarz. Był synem Karola (1748-1830), skarbnika generalnego Komisji Edukacji Narodowej 1774-1794, prawnika, radcy stanu w Komisji Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Królestwa Polskiego, i Ewy z Szeluttów-Małynickich.³⁸ Jego ojciec wykupił folwark od Szymanowskich w 1788 roku, osiadł w Woli Cygowskiej, tutaj zmarł. Ziemie Lelewelów leżały od Poświętnego, przez Wolę Cygowską aż po Stanisławów.

³⁸ L. Podhorodecki, *Prot Lelewel z Woli Cygowskiej w bitwie pod Lipskiem 1813 roku*, *Więści Podwarszawskie*, nr 43/2000, s. 10.